YHTEISÖJEN TUOMIOISTUIMEN TUOMIO
30 päivänä tammikuuta 1985 *

Asiassa 290/83,

Euroopan yhteisöjen komissio, asiamiehenään Marie-José Jonczy, komission oikeudellisen yksikön virkamies, prosessiosoite Luxemburgissa c/o komission oikeudellisen yksikön virkamies Manfred Beschel, bâtiment Jean Monnet, Kirchberg,

kantajana,

vastaan

Ranskan tasavalta, asiamiehinään Gilbert Guillaume ja Gérard Boivineau, prosessiosoite Luxemburgissa Ranskan suurlähetystö, 2 rue Bertholet,

vastaajana,

jossa vaaditaan sen toteamista, että kannustaessaan maatalouden rahoituksesta vastaavaa kansallista kassaa maksamaan tukea muita heikommassa asemassa oleville maanviljelijöille Ranskan tasavalta on jättänyt noudattamatta sille ETY:n perustamissopimuksen 5 artiklan nojalla kuuluvia velvoitteita, ottaen huomioon kyseisessä sopimuksessa kilpailun alalla esitetyt tavoitteet, ja erityisesti sopimuksen 92 artiklan ja sitä seuraavat artiklat,

* Oikeudenkäyntikieli: ranska.

YHTEISÖJEN TUOMIOISTUIN,

toimien kokoonpanossa: presidentti A. J. Mackenzie Stuart, jaostojen puheenjohtajat G. Bosco, O. Due ja C. Kakouris sekä tuomarit P. Pescatore, T. Koopmans, U. Everling, K. Bahlmann ja Y. Galmot,

julkisasiamies: G. F. Mancini,
kirjaaja: J. A. Pompe, apulaiskirjaaja,

kuultuaan julkisasiamiehen 5.12.1984 pidetyssä istunnossa esittämän ratkaisuehdotuksen,

on antanut seuraavan

tuomion

1 Euroopan yhteisöjen komissio on yhteisöjen tuomioistuimen kirjaamoon 23.12.1983 jättämällään kanteella vaatinut ETY:n perustamissopimuksen 169 artiklan nojalla sen vahvistamista, että kannustaessaan maatalouden rahoituksesta vastaavaa kansallista kassaa maksamaan tukea muita heikommassa asemassa oleville maanviljelijöille Ranskan tasavalta on jättänyt noudattamatta sille ETY:n perustamissopimuksen 5 artiklan nojalla kuuluvia velvoitteita, ottaen huomioon mainitussa sopimuksessa esitetyt kilpailua koskevat tavoitteet, ja erityisesti sopimuksen 92 artiklan ja sitä seuraavat artiklat.

2 Asiakirjoista käy ilmi, että joulukuussa 1981 pidetyn vuotuisen maatalouskonferenssin – jossa olivat koolla Ranskan hallitus ja maatalouden ammattijärjestöt – päätyttyä julkaistiin tietoja tukitoimenpiteistä, joiden tarkoituksena oli edistää Ranskan maataloutta ja jotka Ranskan hallitus ilmoitti komissiolle perustamissopimuksen 93 artiklan 3 kohdan mukaisesti. Yksi näistä toimenpiteistä oli 1,5 miljardin frangin suuruinen "solidaarisuustuki", jolla oli tarkoitus tukea muita heikommassa asemassa olevia maanviljelijöitä. Tuki rahoitettiin maatalouden rahoituksesta vastaavan kansallisen kassan (jäljempänä CNCA) toimintaylijäämällä, jota oli kertynyt useiden vuosien ajan.

3 Solidaarisuustuki maksettiin kertasuorituksena kaikille sellaisille maanviljelijöille, joiden liikevaihto oli vähemmän kuin 250 000 frangia, ja sen määrä oli kääntäen verrannollinen tuloihin. Tuen määrät määritettiin departementeittain toimivien maatalousjaostojen (*directions départementales de l'agriculture*) avustuksella ja maksettiin maatalouden sosiaalivakuutuksen keskinäisten etuuskassojen (*caisses de la Mutualité sociale agricole*) välityksellä.

4 Komissio aloitti aluksi 10.3.1982 päivätyllä kirjeellä perustamissopimuksen 93 artiklan 2 kohdassa tarkoitetun tiettyjä sille ilmoitettuja toimenpiteitä, mukaan lukien solidaarisuustuki, koskevan menettelyn.

5 Vastauksissaan Ranskan hallitus korosti, että CNCA:n ylijäämä oli peräisin yksityisiin säästöihin perustuvasta pankkitoiminnasta eikä valtion varoista. Lisäksi se täsmensi, että CNCA:n hallintoneuvosto, jossa valtion edustajat ovat vähemmistönä, oli tehnyt päätöksen kyseisten varojen määräämisestä juuri ennen maatalouskonferenssia. Tämän vuoksi sen mukaan ei voinut olla kysymys perustamissopimuksen 92 artiklan 1 kohdassa tarkoitetusta valtiontuesta.

6 Näiden väitteiden perusteella komissio arvioi, ettei ollut kysymys valtiontuesta sanan täsmällisessä merkityksessä, vaan että CNCA:n päätös, joka koski solidaarisuustuen rahoittamista, voitiin ainoastaan katsoa tehdyksi julkisen vallan kannustuksesta ja painostuksesta. Komissio keskeytti siten 93 artiklan 2 kohdassa tarkoitetun menettelyn ja aloitti 14.9.1982 päiväämällään kirjeellä perustamissopimuksen 169 artiklassa tarkoitetun menettelyn sekä korosti, että Ranskan hallitus oli jättänyt noudattamatta sille perustamissopimuksen 5 artiklan nojalla kuuluvia velvoitteita; kyseisen artiklan toisessa kohdassa määrätään, että jäsenvaltioiden on pidättäydyttävä kaikista toimenpiteistä, jotka ovat omiaan vaarantamaan perustamissopimuksen tavoitteiden saavuttamista. Koska Ranskan hallitus on kyseiseen kirjeeseen antamissaan vastauksissa kiistänyt syyllistyneensä kyseisen kaltaiseen rikkomukseen, komissio nosti tämän kanteen.

7 Komissio katsoo, ettei ole epäilystä siitä, että valtio on ollut aloitteentekijänä CNCA:n hallintoneuvoston päätöstä tehtäessä. Päätös voidaan kaikesta päätellen katsoa tehdyn julkisen vallan painostuksesta, eikä sillä, etteivät julkisen vallan edustajat olleet enemmistönä hallintoneuvostossa, ole tässä suhteessa merkitystä.

8 Komissio viittaa lisäksi siihen tosiseikkaan, että Ranskan *Code rural* -säädöksen CNCA:ta koskevat säännökset liittyvät ainoastaan luottotoimiin. Koska CNCA on Ranskan oikeuden mukaan julkinen laitos, sitä koskee ns. erityisyysperiaate. Tämä tarkoittaa erityisesti sitä, ettei se voi käyttää varojaan muihin kuin sen perussäännöissä määrättyihin tarkoituksiin. Jos se ylittää toimivaltansa rajat, valvontaviranomaisen eli tässä tapauksessa maatalousministerin on puututtava asiaan. Se, ettei hän ole puuttunut kyseiseen toimintaan, on komission mukaan osoitus siitä, ettei valtio ole vastustanut solidaarisuustukea, vaikka se on yhteensoveltumaton CNCA:lle annetun toimivallan kanssa.

9 Nämä edellytykset huomioon ottaen komissio katsoo, että kyseinen tuki on valtiontukea vaikutukseltaan vastaava, perustamissopimuksen kanssa yhteensoveltumaton tuki, joka kuuluu perustamissopimuksen 5 artiklan soveltamisalaan. Toiminnallaan Ranskan hallitus on luonut tilanteen, joka on samanlainen kuin se, joka syntyy myönnettäessä valtiontukea; näin ollen se ei ole pidättäytynyt sellaisista toimenpiteistä, jotka ovat omiaan vaarantamaan perustamissopimuksen tavoitteiden saavuttamista. Jäsenvaltio ei komission mukaan voi välttää velvoitteitaan jättämällä taloudellisen toimijan tehtäväksi sellaisen toimenpiteen toteuttamisen, joka olisi perustamissopimuksen kanssa yhteensoveltumaton, jos sen välittömänä toteuttajana olisi valtio.

10 Ranskan hallitus puolestaan kiistää sen, että yhteisön oikeuteen sisältyisi valtiontukea vaikutukseltaan vastaavan toimenpiteen käsite. Kyseistä komission esittämää tulkintaa ei sen mukaan voida käyttää perusteena 93 artiklaa sovellettaessa toteutettavalle menettelylle eikä 169 artiklassa tarkoitettua jäsenyysvelvoitteen noudattamatta jättämisen toteamista koskevalle kanteelle.

11 Ranskan hallituksen mukaan kyseinen toimenpide ei ole myöskään perustamissopimuksen 92 artiklassa tarkoitettu valtion tukitoimenpide. Kyseistä toimenpidettä ei toteutettu julkisen vallan kannustuksesta; CNCA on sitä paitsi täysin riippumaton julkisesta vallasta. Niissä yleisissä säännöissä, joilla Ranskan hallinto-oikeudessa säännellään julkisia laitoksia, kuten myöskään CNCA:ta koskevissa erityissäännöissä ei anneta hallitukselle valvontaviranomaiselle kuuluvaa toimivaltaa toteuttaa toimenpiteitä kyseisen kaltaisessa tapauksessa.

12 Ranskan hallituksen esittämistä teksteistä ja sen asiamiehen suullisen käsittelyn yhteydessä antamista selityksistä käy ilmi, että kansallisiin julkisiin yrityksiin ja tiettyihin taloudellisesti tai yhteiskunnallisesti suuntautuneisiin toimielimiin kohdistuvasta valtion valvonnasta 9.8.1953 annetun *décret*'n nro

53-707, sellaisena kuin se on muutettuna 16.2.1978 annetulla *décret*'llä nro 78-173, 1 pykälän voimassa olevien säännösten mukaisesti päätöksistä, jotka koskevat muun muassa CNCA:n suorittamaa etuuksien määräämistä, tulee lopullisia vasta viranomaisen hyväksyttyä ne.

13 On huomattava, että perustamissopimuksen 92 artiklan 1 kohdan mukaan valtion varoista muodossa tai toisessa myönnetty tuki, joka vääristää tai uhkaa vääristää kilpailua suosimalla jotakin yritystä tai tuotannonalaa, ei sovellu yhteismarkkinoille, siltä osin kuin se vaikuttaa jäsenvaltioiden väliseen kauppaan. Koska kyseisessä määräyksessä käytetty sanamuoto on yleinen, 92 artiklan perusteella voidaan arvioida sellaisten valtion toimenpiteiden soveltuvuutta yhteismarkkinoille, joilla myönnetään tukea muodossa tai toisessa.

14 Kuten jo 92 artiklan 1 kohdan sanamuodosta käy ilmi, tuen ei tarvitse olla peräisin valtion varoista, jotta se voitaisiin luokitella valtiontueksi. Kuten yhteisöjen tuomioistuin on todennut asiassa 78/76, Steinike & Weinlig, 22.3.1977 antamassaan tuomiossa (Kok. 1976, s. 595), perustamissopimuksen 92 artiklassa tarkoitetaan kaikkia valtiontukia tai valtion varoista muodossa tai toisessa myönnettäviä tukia ilman, että tältä osin olisi tehtävä ero sen mukaan, myöntääkö valtio tuen suoraan vai myöntävätkö tuen valtion tätä tarkoitusta varten perustamat tai valitsemat julkiset tai yksityiset elimet.

15 Näin ollen perustamissopimuksen 92 artiklan soveltamisalaan kuuluu sellainen tuki, jota koskevat päätökset ja jonka rahoitus ovat, kuten voidaan todeta kysymyksessä olevan solidaarisuustuen osalta, kuuluneet julkiselle laitokselle ja jonka toteuttamiseen tarvitaan julkisen vallan hyväksyminen ja jonka myöntämisedellytykset vastaavat tavanomaiseen valtiontukeen sovellettavia edellytyksiä ja jonka hallitus on lisäksi esittänyt olevan osa sellaisia maanviljelijöiden eduksi toteutettavia toimenpiteitä, joista on ilmoitettu komissiolle 93 artiklan 3 kohdan mukaisesti.

16 Sen arvioimiseksi, onko 92 artiklan soveltamisalaan kuuluva tuki yhteismarkkinoille soveltuva, perustamissopimuksen 93 artiklan 2 kohdassa määrätään erityisestä menettelystä, jossa sovelletaan erityisiä edellytyksiä ja sääntöjä. Kyseisen määräyksen mukaan komissio voi nostaa kanteen sitä jäsenvaltiota vastaan, jota asia koskee, ainoastaan, jos kyseinen valtio ei noudata päätöstä, jolla komissio on määrännyt sen lakkauttamaan tuen tai muuttamaan sitä. Määräyksessä edellytetään, että ennen mainitun kaltaisen päätöksen tekemistä niitä, joita asia koskee, on vaadittava esittämään huomautuksensa, millä varmistetaan se, että muille jäsenvaltioille ja tahoille, joita asia koskee,

annetaan tilaisuus tulla kuulluiksi, ja mahdollistetaan se, että komissio saa kaiken mahdollisen asiaan liittyvän tiedon ennen päätöksen tekemistä. Lisäksi mainitussa määräyksessä mahdollistetaan se, että kyseinen jäsenvaltio voi saattaa asian neuvoston käsiteltäväksi, jotta neuvosto voisi yksimielisesti päättää, että tuki on katsottava yhteismarkkinoille soveltuvaksi.

17 On siis todettava, että 93 artiklan 2 kohdassa määrätyllä menettelyllä annetaan kaikille niille, joita asia koskee, sellaiset menettelylliset takeet, joilla otetaan nimenomaisesti huomioon ne erityiset ongelmat, joita valtiontuesta aiheutuu kilpailulle yhteismarkkinoilla ja jotka ovat paljon kattavampia kuin ne, joita on annettu perustamissopimuksen 169 artiklassa määrätyn oikeudenkäyntiä edeltävän menettelyn osalta, johon osallistuvat ainoastaan komissio sekä se jäsenvaltio, jota asia koskee. Vaikka kyseisen erityismenettelyn olemassaolo ei lainkaan estä sitä, että tukijärjestelmän yhteensoveltuvuutta muiden kuin 92 artiklassa esitettyjen yhteisön sääntöjen kanssa arvioidaan 169 artiklassa määrättyä menettelyä noudattaen, komission on näin ollen kuitenkin noudatettava 93 artiklan 2 kohdassa tarkoitettua menettelyä voidakseen todeta, että kyseinen järjestelmä on yhteismarkkinoille soveltumaton tukimuoto.

18 Kaikesta edellä esitetystä seuraa, että 92 ja 93 artiklassa esitetyssä järjestelmässä ei esitetä sellaista johonkin muuhun kuin varsinaiseen tukijärjestelmään kuuluvia tukia vastaavaa käsitettä kuin "tukia vastaavat toimenpiteet".

19 Näillä edellytyksillä kanne hylätään, koska se perustuu suoraan perustamissopimuksen 169 artiklaan ilman, että komissio olisi noudattanut 93 artiklassa määrätyn menettelyn alkuvaihetta.

Oikeudenkäyntikulut

20 Yhteisöjen tuomioistuimen työjärjestyksen 69 artiklan 2 kohdan mukaisesti asianosainen, joka häviää asian, velvoitetaan korvaamaan oikeudenkäyntikulut. Koska komissio on hävinnyt asian, se velvoitetaan korvaamaan oikeudenkäyntikulut.

Näillä perusteilla

YHTEISÖJEN TUOMIOISTUIN

on antanut seuraavan tuomiolauselman:

1) **Kanne hylätään.**

2) **Komissio velvoitetaan korvaamaan oikeudenkäyntikulut.**

Mackenzie Stuart Bosco Due Kakouris

Pescatore Koopmans Everling Bahlmann Galmot

Julistettiin Luxemburgissa 30 päivänä tammikuuta 1985.

P. Heim
kirjaaja

A. J. Mackenzie Stuart
presidentti